Ача шăпи ашшĕ-амăшĕн аллинче

Телее хамăрăнах шырамалла

ИНКЕК ЧĔНМЕСĔРЕХ КИЛМЕ ПУЛТАРАТЬ...

Районти çул çитмен çамрăксемпе тата вĕсен прависене хӳтĕлессипе ĕçлекен комисси ларăвĕнче тăтăшах РФ Право йĕркин административлă майпа пăсни çинчен калакан кодексăн 5.35 статйине пăснăшăн ашшĕ-амăшĕсене явап тыттараççĕ. Урăхла каласан, ачисене воспитани парассинче ашшĕ-амăшĕн тивĕçĕсене кирлĕ пек пурнăçламаншăн. Вĕсен хушшинче ачисен юратăвне эрехпе улăштарнисем те сахал мар. Асăннă комиссин иртнĕ ларăвĕнче пăхса тухнă ĕçсенчен пĕри вара уйрăмах шухăша ячĕ. 21 çулхи хĕрарăма амăшĕн тивĕçĕсене пурнăçламаншăн пăхса тухма тиврĕ. Вăл ачисене пăрахса тухса кайнă, вĕсене пăхмасть имĕш. Районти шалти ĕçсен пайне хĕрарăмăн мăшăрĕ çапла заявлени тăратнă.

– Çук, ачасене эпĕ пăрахма пĕрре те шутламан. Килтен вара ирĕксĕрех тухса кайма тиврĕ. Пĕрмаях хĕнет упăшка, кĕвĕçет. Малтан ĕçри арçынсем çумне хушса кĕвĕçетчĕ. Халь килте иккĕмĕш ачана çулталăк çурăна çитиччен пăхмалли отпускра, килте ларатăп. Кӳршĕсем çумне хушать. Кӳршĕре çамрăксем пулсан татахчĕ-ха... – чунтанах пăшăрханать хĕрарăм. – Тăванăн ачипе пĕрле ачасене, япаласене илме тесе кайрăм та – хуняма алăкран та кĕртмерĕ. Ачам (асли 3 çулта, кĕçĕнни 1 çулта) «анне» тесе чупса пычĕ те, хуняма «ку сирĕн аннĕр мар, ют хĕрарăм», терĕ.

Çиелтен пăхсан, эпир, чăваш хĕрарăмĕсем хăнăхнă черетлĕ истори. Мĕнле пулсан та чăтмалла, çемьене сыхласа хăвармалла. Ку çамрăк хĕрарăм та чăтать-ха халлĕхе. Хăйĕнчен 10 çула яхăн аслă мăшăрĕ кĕвĕçнĕ чух хĕненĕ чухне «вĕлеретĕп те, пахчана чавса чикетĕп» тесе хăратсан та милицие пĕлтермен. Тепрехинче мăшăрĕ пăвма пуçласан аппăшĕпе упăшки хăтарнă хыççăн та.

– Хăйне шеллетĕп. Тата хăратăп... – пуçне чикет хĕрарăм. – Иртнинче районти шалти ĕçсен пайĕн çул çитмен çамрăксемпе ĕçлекен подразделени ĕçченĕ умĕнче «урăх тĕкĕнместĕп» тесе сăмах панă. Халĕ каллех çапма пуçларĕ. Панă сăмаха манса кайрĕ.

Çавăнпа пĕрлех «юратнă» мăшăр «арăм ачасене пăрахса тухса кайрĕ» тесе милицие евитлеме те манман.

Тепĕр енчен, шутласа пăхăр-ха, миçе çыннăн шăпи хуçăлать çак юратупах чăмартаннă çемьери хирĕçтăрура. Пĕр енче – амăшĕпе ывăлĕ, тепĕр енче – кин. Варринче вара – ачасем. Мĕнпе айăплă çак пĕчĕк чунсем? Ашшĕ вĕсен куçĕ умĕнчех амăшне хĕненĕшĕн-и? Асламăшĕ те ав вĕсене тăван амăшĕнчен пистерме хăтланать иккен. Амăшĕн вĕсен ашшĕнчен хăраса тăван тĕпренчĕкĕсене хăварса тухса тарма тивет... Мĕнпе вĕçленĕ ку истори? Арканнă юратăвăн çурăла аннă çыранăн икĕ айккипе тăракансем чи малтан ачасем çинчен шутласан тем пекехчĕ. Ачасем икĕ ен хушшинчи хирĕçӳре тавăру хатĕрĕ вырăнне пулмалла-и вара? Кам кама çĕнтерес тесе мар, ачасемшĕн меллĕ, усăллă йышăну тусан аванччĕ. Вĕсем амăшне те, ашшĕне те юратаççĕ-çке.

Çемьерех кураççĕ иккен ачасем пĕрремĕш тӳрккеслĕхе, тĕрĕсмарлăха. Вăйли вăйсăррине çĕнтернине те. Темиçе çул иртрĕ пулин те, кĕвĕç ӳсĕр ашшĕ ачасен амăшне вĕлернĕ тĕслĕх маçăçман-ха. Çак хăрушă истори пирĕн районтах пулса иртнĕрен те пулĕ. Икĕ енĕнчен пĕри те пулин тĕрĕс йышăну тумасан, темле инкек патне те çитме пулать иккен. Кăçал кăна районта икĕ йывăр преступлени пулчĕ, иккĕшĕ те çул çитмен çамрăксем хутшăннипе. Çемьерех мар-ши ачасем шел туйăмне çухатнин, преступлени çулĕ çине тăнин сăлтавĕ? Районти шалти ĕçсен пайĕнчи çул çитмен çамрăксемпе ĕçлекен подразделени кăна çул çитмен 47 çамрăк учетра тăрать. Вĕсем хăйсем те, çав ачасен ашшĕ-амăшĕсем те тĕрĕс пĕтĕмлетӳ тăвасса вара шанасах килет.

ТĔРĔС ПĔТĔМЛЕТӲ ТУНИНЕ МĔН ÇИТТĔР?

Шаннă йăвара кайăк çук, тени вара пур чухне те тĕрĕсех те мар иккен. Çакна районти çул çитмен çамрăксемпе тата вĕсен прависене хӳтĕлессипе ĕçлекен комисси хăйĕн иртнĕ ларăвне Москакасси ял тăрăхне тухса ирттерни те çирĕплетсе пачĕ. Хальхинче вăл асăннă ял тăрăхĕнчи çемьесемпе ĕçлекен комисси ларăвĕпе пĕрле пулчĕ. Унта малтан асăннă комисси ларăвĕнче пăхса тухнă ачасене, вĕсен ашшĕ-амăшĕсене чĕнтерчĕç.

– Ку вĕренӳ çулĕнче сăлтавсăрах уроксене сиктермен, – хуравлать 9 класра вĕренекен ача.

Ку чăнах та çаплах иккенне комиссири вĕрентекен те çирĕплетет.

Комиссие чĕнтернĕ ытти ачасем те тĕрĕс пĕтĕмлетӳ туни курăнать. Савăнтарать çакă.

Ĕçлемелли çапах та ку ял тăрăхĕнче çителĕклех. Учетра тăракан ăнăçсăр çемьесем кăна 12. Пурнăçри йывăрлăха кĕрсе ӳкнисем 20 çемье.

Ларăва пĕр арçын ĕçкелесе пычĕ. Мăшăрĕ те ку енĕпе аптрасах каймасть иккен. Юрать-ха, ачисем пысăкланнă: аслăраххи кĕçĕнреххине те кусран вĕçертмест. Ашшĕ-амăшĕ ĕçекен пур çемьере те апла мар вĕт. Çити-çитми пурнăçпа пурăннипе пĕрлех çĕр çинчи чи çывăх çынсемшĕн намăсланма тивет вĕсен. Кусем вара вăл намăса эрех стаканне чăмтарнă, ăна хăçан туртса кăларасси те паллă мар. Малтанхи пек шкулсенче те кружоксем нумай мар халь. Мĕн ĕçлесе йăпанас çакăн пек çемьери ачасен. Çавăнпа та тĕрĕсех палăртаççĕ икĕ комисси членĕсем: çитмен пурнăç тепĕр енĕпе килсе çапрĕ. Укçа-тенкĕ çитменнине пула шкулсенчи нумай кружок хупăнчĕ, ачасем уроксем хыççăнхи ирĕке тухрĕç çапла майпа.

– Малтан «Çамрăк техниксен станцийĕ» урлă уçнă кружок пурччĕ. Мĕн чухлĕ ача юратса çӳретчĕ унта. Халĕ вара вăл та çук. Тавах, волейбол, ирĕклĕ майпа кĕрешекенсен секцисен ертӳçисене, ташă кружокне ертсе пыракана, вĕсем ачасене вăхăта усăллă ирттерме пулăшаççĕ.

Ача тĕрĕс воспитани илсе ӳстĕр тесе тăрăшаççĕ шкулта. Ялти клубра та тĕрлĕрен мероприятисем ирттереççĕ. Унăн ертӳçи Г.Г. Голубева каланă тăрăх, «Çамрăк çемьесен» клубне йĕркеленĕ. Çемьесемпе ĕçлекен комисси те «йывăр» çемьесенчен куç вĕçертмест. Ку ĕçе татах та вăйлатмаллине ăнланаççĕ вырăнта. Кăçал 6 лару ирттерсе калаçнă кун йышшисемпе. Сахал тупăшлă çемьесене япаласем парса пулăшассине йĕркелеттерне те палăртрĕ ял тăрăхĕн специалисчĕ Р.Г. Малькова.

Çапах та айккинчен килсе тулăх пурнăç туса парасса кĕтсе ларнинчен усси пулас çуккине ăнланасчĕ ачисене «маннă», пурнăç тĕллевне эрех стаканĕ витĕр курми пулнă ашшĕ-амăшĕсен. Телей вăл юмахра çӳлтен татăлса анать. Пурнăçра вара ăна пирĕн хамăрăнах шырамалла тивет.

Л.ПАВЛОВА.

Указа ăнлантарса пани

Чăваш Республикин Президенчĕ Н.В. Федоров ЧР Патшалăх Канашĕн 2008 çулхи чӳк уйăхĕн 25-мĕшĕнче иртнĕ черетсĕр вун улттăмĕш сессийĕнче тухса каланинчен

Хисеплĕ депутатсем!

Сире паян эпĕ 2009 çула официаллă майпа Çĕр ĕçченĕн çулталăкĕ тесе пĕлтерекен указа алă пусни çинчен евитлетĕп. Питĕ пысăк пĕлтерӳллĕ çак ăнлава экономикăпа культура та, философипе истори те кĕреççĕ. Ял пурнăçĕн йăлана кĕнĕ йĕрки, Чăваш Енре тата Раççейре пурăнакан халăхсем тĕпе хуракан хаклăхсем цивилизацие упраса хăвармалли условисем пулса тăраççĕ. Эпир пурте çĕртен тухнă, çĕрех таврăнатпăр. Çавăнпа та çĕр-аннемĕре, пурне те тăрантаракан çĕр ĕçченне хисеплеме, сăвап вырăнне хума яланах вĕрентмелле, ку енĕпе паян та, ыран та – яланах – çине тăрса ĕçлемелле.

Чăваш Енре эпир паян хамăр ума питĕ пысăк тĕллевсем лартатпăр. Çапла тума сăлтавсем те пур. Ялсене газ кĕртессине туллин вĕçленĕ, кашни яла илсе çитерекен çулсем тунă. Çийĕнчен республикăн агропромышленнăç комплексĕн кал-кал аталанăвĕн çирĕплĕхĕ упранса юлать. Чăваш Енĕн финанс министрĕ сире кăçалхи 10 уйăх кăтартăвĕсемпе паллаштарчĕ: ял хуçалăх продукцийĕн производствин индексĕ 7,3% ӳснĕ, выльăх-чĕрлĕх, кайăк-кĕшĕк производстин ӳсĕмĕ – 5% яхăн, сĕт производстви пĕлтĕрхи çак тапхăртипе танлаштарсан 3% пысăкланнă.

Пысăк пĕлтерĕшлĕ «АПК аталанăвĕ» наци проектне пурнăçлама пуçланăранпа ял хуçалăхне 16 млрд. тенке яхăн инвестици илсе килнĕ, çакă умĕнхи виçĕ çулхинчен 3,5 хут нумайрах. Хуçалăх ĕçĕн пĕчĕк формисене – уйрăм çынсен хушма, ферма хуçалăхĕсене, потребитель кооперативĕсене – 6 млрд. тенкĕ ытла кредит панă. Ку вара – 38400 заемщик! Ялти кашни 6-мĕш çемье хăйĕн пĕчĕк предприятине – килти хушма хуçалăха – аталантарма çăмăллăх кредит илнĕ. Кашни иккĕмĕш-виççĕмĕш çемье патшалăх пулăшăвĕн çак мелĕпе усă курнă ял тăрăхĕсем те пур. Çавна май ял çыннисем пĕчĕк бизнес представителĕсем пулса тăчĕç. Ку кăтартусем Европăпа танлашаççĕ, тепĕр чух ирттереççĕ те. Ман шухăшпа, çавнашкал ял тăрăхĕсен пуçлăхĕсене хавхалантармалла, мĕншĕн тесен вĕсем хăйсен ялĕсене те, районне те, республикăна та пулăшнă. Маттур! Ӳстермесĕр калатăп: çакнашкал çĕнтерӳсем общество прогресне никĕсленĕ, менталитета улăштараççĕ. Ку – пурне те малалла талпăнма хистекен усăллă тĕслĕх.

Пирĕн ял территорийĕсен анлă та хăватлă аталанăвне тĕпе хуракан патшалăх политикине пула общество инфратытăмĕ çĕнелет, тĕслĕх библиотекăсем, çĕнĕ шкулсем, çемье врачĕн офисĕсем, бассейнлă спорт керменĕсем усăлаççĕ. Халĕ манăн «Чăваш Республикинчи ялсенчи культура учрежденийĕсене аталантармалли мерăсем çинчен» указа пурнăçланă май культурăпа кану учрежденийĕсене çĕнĕ сасă, çутă, видеопроекци, компьютер оборудованийĕпе тивĕçтерме пуçларăмăр. Çакă ял хуçалăхĕн экономикине кăна мар, ял территорийĕсене, хуласене, пĕтĕм республикăна инвестици илĕртӳлĕхĕ кӳрет. Ку енĕпе тĕнчери финанс кризисĕ Чăваш Енри агробизнеса питĕ хăвăрт тата тухăçлă аталантармалли хăйне евĕрлĕ майсем парать. Ял хуçалăхĕнчи тавар туса кăларакансем валли продукцие сутмалли çĕнĕ рынoксем усăлаççĕ, çакă инноваци технологийĕсене ĕçе кĕртсе паха продукципе апат-çимĕç производствине ӳстермелли çĕнĕ майсем çуратать.

Пĕлетĕр ĕнтĕ, эпĕ республикăри аграрисен умне çакăн пек тĕллев лартрăм: çĕр улмипе тĕш тырă производствин çулталăкри калăпăшне пĕрер миллион тоннăна çитермелле. Çапла тума тухăçлă йĕркелӳпе право мелĕсемпе усă курмалла. Укçа-тенкĕпе пĕлсе хуçаланмалла, çĕнĕ технологисене ĕçе кĕртмелле. Ку сферăра хăйне евĕрлĕ аграри-промышленнăç революцийĕ кирлĕ.

Иккĕленместĕп: Çĕр ĕçченĕн çулталăкĕ çинчен калакан указ муниципалитетсен пĕрлĕхĕсен экономикине çĕклеме, ял хуçалăх продукцийĕн конкурентлăхне вăй пама, ялсен территорийĕсене анлăн аталантарма, ял халăхĕн тупăшне ӳстерме, çамрăк тата пысăк пĕлӳллĕ специалистсене ялти ĕçе явăçтарма, ял ĕçченĕн ят-сумне çĕклеме, социаллă тăнăçлăха тивĕçтерме май парĕ. Чи кирли вара, эпĕ ĕненнĕ тăрăх, Чăваш Енре пурăнакансен чун çывăхне çирĕплетни, глобализаци хăрушлăхĕн условийĕсенче хамăрăн хăйне евĕрлĕ цивилизацине упраса хăварни. Лайăх ĕçлеме пĕлнине пула эпир тата вăйлăрах пулма, тĕнчери кризис тапхăрĕнчен инвестицисем илсе килес тĕлĕшпе тата та илĕртӳллĕрех, интереслĕрех, çирĕпрех, сывлăхлăрах пулма, малашлăха тата та шанчăклăрах пăхса тухма пултаратпăр.

К сведению населения

СПИСОК кандидатов в присяжные заседатели для Приволжского окружного военного суда по Моргаушскому району Чувашской Республики

1. Андреева Елена Елисеевна
2. Баркова Таисия Валериановна
3. Васильева Ольга Моисеевна
4. Викторов Геннадий Аверкиевич
5. Владимирова Зоя Мироновна
6. Волкова Зоя Семеновна
7. Григорьева Ильза Анатольевна
8. Григорьева Ирина Григорьевна
9. Данилов Алексей Валерьевич
10. Данилова Алина Николаевна
11. Егоров Алексей Станиславович
12. Егоров Леонид Иванович
13. Иванов Александр Анатольевич
14. Иванова Альбина Витальевна
15. Кавказова Альбина Зиновьевна
16. Касьянов Анатолий Калистратович
17. Киселева Нина Евстафьевна
18. Клюшков Анатолий Михайлович
19. Леденцов Борис Юрьевич
20. Николаева Наталия Николаевна
21. Орлова Зоя Леонидовна
22. Осипов Валерий Иванович
23. Павлова Галина Алексеевна
24. Перкова Наталья Валерьевна
25. Платонова Надежда Ивановна
26. Полякова Фаина Ильинична
27. Романов Сергей Николаевич
28. Семенов Эдуард Григорьевич
29. Семенова Ольга Алексеевна
30. Сергеева Алевтина Николаевна
31. Силантьев Александр Георгиевич
32. Скворцов Юрий Георгиевич
33. Ухварина Татьяна Ипполитовна
34. Федорова Раиса Ивановна
35. Хлебников Владимир Леонидович
36. Чернова Елена Геннадьевна
37. Яшмолкин Михаил Трофимович

Уяв кунне халалласа

Тавах хамăрăн аннесене!

Асăннă вăхăта Москакассинчи Культура çуртне çынсем йышлă пуçтарăнчĕç. Чи малтанах Ача амăшĕсен кунĕ ячĕпе кунта килнĕ амăшĕсене Москакасси ял тăрăхĕн пуçлăхĕ М.М. Пушкин саламларĕ, уйрăмах палăрнисене грамотăсемпе чечексем парса чыс турĕ. Кунпа пĕрлех вăл вырăнти ял тăрăхĕн 2009 çулхи бюджечĕн проекчĕ çинче те чарăнса тăчĕ.

Сцена çине аннесене саламлама шкулта кĕçĕн классенче вĕренекенсем (ертӳçи Г.Г. Федорова) тухрĕç. Пухăннисене юрăсем юрласа, сăвăсем каласа пачĕç.

«Тавах, аннеçĕм, ăшă кăмăлтан» уяв каçне малалла «Шусăм» юрăпа ташă халăх ансамблĕ тăсрĕ. Катя Голубева вара «Тавах, аннеçĕм» юрăпа пурин чунне те тыткăнларĕ.

Уяв каçĕнче ял тăрăхĕнче пурăнакан аннесем пирки те ăшă сăмахсем сахал мар пулчĕç. Акă Н.Г. Тимофееванах илер-ха. Унăн ылтăн аллисем Зеленая урамри 1-мĕш çурт патĕнче яланах тирпей-илем тытса тăраççĕ. Сахал-и вара ун пеккисем татах?

4 ача амăшне А.Ю. Пушкинана та асăнмасăр иртме çук. Мăшăрĕпе иккĕшĕ ачисене ура çине тăратас тесе хăйсенчен мĕн килнине пĕтĕмпех тума тăрăшаççĕ. Картиш тулли выльăх-чĕрлĕх усраççĕ, пахчинче мĕн кăна акса-лартса ӳстермеççĕ пулĕ.

Шкулта 40 çула яхăн ачасене тĕрĕс воспитани парас тесе тăрăшнă, халĕ тивĕçлĕ канура пулнă май мăнукĕсемпе шăкăл-шăкăл пурăнакан Н.В. Вазикова та уяв саламĕ каларĕ. Залра пухăннă нумай амăшĕсемпе туслă калаçу иртрĕ.

Çак уява илем кӳнишĕн «Шусăм» ушкăнри аннесене Ирина Кораблевапа Катя Голубевана, ташă ушкăнне, уява хутшăннă мĕн пур аннесене тав сăмахĕ каласа малашне те телейлĕ пурнăçпа пурăнма ырлăх-сывлăх сунас килет.

Г. ГОЛУБЕВА,
Москакасси ял тăрăхĕнчи хĕрарăмсен канашĕн ертӳçи.

Спорт

С.Д. Колбасова асăнса

Декабрĕн 6-мĕшĕнче Оринин шкулĕнче кик-боксинг енĕпе спорт мастерне С.Д. Колбасова асăнса волейбол енĕпе ăмăрту иртет. Командăсенче 9 участник тата 1 представитель пулмалла. Ăмăрту 10 сехетре пуçланать.

Пĕлме интереслĕ

Тăраниччен çывăрмалла

Нумайрах пурăнас, сахалрах чирлес, хăвăра телейлĕ туяс тесен тăраниччен çывăрмалла теççĕ врачсем.

Вăрах вăхăт тăраниччен çывăрманни инсульт сăлтавĕ пулма пултарать.

Икĕ талăк çывăрманни иммун тытăмне хавшатать, гриппа чирлес хăрушлăх темиçе хут ӳсет.

Следстви пайĕнчен пĕлтереççĕ

Ĕç суда кайрĕ

Йĕрке пăсакансене саккунпа килĕшӳллĕн ответ тыттарасси – çирĕп йăлара. Ку хутĕнче те вăл çапла пулса тухасси пирки иккĕленӳ çук. Ĕçĕ вара çапла пулса иртнĕ.

... Сентябрĕн 11-мĕшĕ. Унччен пĕрре мар судпа айăпланнă А. В. Иванов вăхăтра регистрацие килменрен ун пирки вырăнти шырав йĕркеленĕ. Çак кун Шупашкарти уголовнăй айăплавсене вăя кĕртекен инспекци инспекторĕсем шыраври çынна тупни пирки пĕлтерсен, уголовнăй айăплавсене вăя кĕртекен районти инспекцин аслă инспекторĕ Александр Владимирович Иванов йĕрке пăсакана Муркаша илсе килме каять. Каялла пĕрле таврăннă чухне ӳсĕр преступник Çеменкасси тĕлĕнче автомашинăри ларкăчран отвертка туртса кăларса унпа йĕрке хуралçине ĕнсе тĕлĕнчен чикет.

Çапла вара А. Иванов Раççей Федерацийĕн Уголовнăй Кодексĕн 318-мĕш статйин 1-мĕш пайĕнче пăхнă преступление тăвать: хăйĕн ĕçне пурнăçланă вăхăтра йĕрке хуралçи тĕлĕшпе вăйпа усă курни.

Иртнĕ кунсенче ку ĕç тĕлĕшпе следстви ĕçĕсем вĕçленчĕç. Уголовнăй ĕçе район судне ярса патăмăр.

Л. ДАВЛЕТШИН,
Етĕрнери районсем хушшинчи следстви пайĕн следователĕ.